

Maroko, Casablanca - julij 2018

POROČILO ENOMESEČNE IFMSA KLINIČNE IZMENJAVE

Lina, Iskra Vugdelija, 6. letnik:

Čas izmenjave:

od 1. 7. do 29. 7. 2018

SPLOŠNO:

Država in kraj izmenjave

Izmenjavo sem opravljala v Casablanci, ki je ekonomsko središče Maroka in leži na Atlantski obali, na severovzhodu države. Mesto je arhitekturni kaos, srečali boste vse od zelo modernih stavb, gradbišč, do stare francoske arhitekture in barak. Center mesta ni prevelik in povsod se da v relativno kratkem času priti s taksijem ali s tramvajem, medtem ko je samo mesto z okrožjem ogromno. Težko bi z nekim enotnim opisom zajela vtis celotne države, saj je vsak del in vsako mesto zase nekaj posebnega, tako je Chefchaouen znan po modrih ulicah in krasnim pogledom na gore, Fez po stari medini, kjer se je ne mogoče ne izgubiti, Marrakech pa po vrvečih trgih. Vsem pa so skupni izjemno topli in prijazni prebivalci, ki so vam vedno pripravljeni pomagati.

Viza

Za državljanje Slovenije, viza za Maroko ni potrebna.

Zdravje

Pred izmenjavo ni bilo potrebno opraviti specifičnih testov. Priporočljivo je cepljenje proti hepatitisu A in tifusu. V primeru, da se za cepljenje proti tifusu ne odločite, je priporočljivo seboj vzeti antibiotik v primeru, da zbolite. Priporočljivo je tudi izogibanje oz previdnost ob obiskovanju jam in ruralnih območij, kjer bi lahko prišli v stik z živalmi, ki imajo steklino. Potrebno je vedeti tudi to, da je v Maroku zelo razširjena TBC.

Varnost

Država je po mojih izkušnjah dokaj varna, vendar je kljub temu potrebno biti nekoliko pazljiv, tako na osebne predmete, kot tudi na to, v katerih delih mesta in ob katerem času se tam giblješ. Domačini vam bodo najbolje znali povedati, če obstajajo kakšni predeli mesta, ki niso najbolj varni, zato

priporočam, da ob prihodu za nasvet vprašate njih. Tako npr. nikakor ni priporočljivo uporabljati avtobusov v Casablanci, medtem ko so taksiji in tramvaj popolnoma varni. Prav tako ni priporočljivo, da bi se sami, brez spremstva gibali po mestu ponoči. Če ste v družbi, potem ni nikakršnega problema. Z malo pazljivosti je Casablanca varna in sama nisem imela nikakršnih težav na študijskem obisku.

Denar

V Maroku uporabljajo marokanske dirhame (MAD). Vrednost enega dirhama je približno 10 centov. Denar lahko brez težav dvigujete na avtomatih. Nekateri restavracije in večina trgovin imajo možnost plačevanja s kreditno kartico, sicer pa se za plačevanje večinoma uporablja gotovina. Če pripotujete z evri, lahko te zamenjate tudi v menjalnici, vendar jih nikakor ne menjajte že na letališču, ker je menjalni tečaj slabši in si vzamejo veliko več provizije kot menjalnice.

Prevoz

Na destinacijo sem prispela z direktnim letom iz Benetk do Casablance, letela sem z Air Arabia. Ker sem potrditev izmenjave dobila relativno pozno, sem tudi let rezervirala le kakšen mesec prej in je bil zato dražji - 190 eur. Priporočam, da si let rezervirate prej, če je to možno. Nazaj sem letela iz Marakeša v Benteke z Ryanairom, cena karte je bila 90 eur. Prevozi znotraj države so relativno poceni. Sama sem potovala iz Casablance v Marakeš z avtobusnim prevozom, ki velja za malo dražjega vendar je izjemno varen in zanesljiv, cena karte je bila približno 15 eur (www.ctm.ma). Karte za pot lahko kupite direktno na postaji pred potovanjem.

IZMENJAVA:

Komunikacija pred izmenjavo

Prvi kontakt je bil vzpostavljen s strani njihove LEO, da sva uredili potrebne dokumente pred prihodom. Na voljo je bila tudi za moja dodatna vprašanja. Kontaktirala me je tudi moja kontaktna oseba, vendar je po prihodu prenehala s komunikacijo in se pravzaprav nisva spoznali. Pred mojih prihodom so z mano stopile v kontakt tudi druge kontaktne osebe iz skupine. Vsi so zelo hitro in efektivno odgovarjali na moja vprašanja in bili na voljo za kakršno koli pomoč.

Sprejem s strani tujih študentov

Iz letališča sem sama šla na vlak, ki je peljala do postaje L'Oasis, tam pa me je počakala ena od kontaktnih oseb in me odpeljala do študentskega doma v bližini. Na recepciji doma sem dobila vse informacije glede nastanitve in se spoznala z ostalimi prihajajočimi študenti, s katerimi smo se dogovorili za skupni odhod do bolnišnice zjutraj. Ob prvem prihodu v bolnišnico so nas odpeljali do oddelka in nas predstavili mentorju oz. predstojniku oddelka. Med celotno izmenjavo smo večino časa preživljali skupaj s kontaktnimi osebami in ostalimi prihajajočimi.

Nastanitev

Živela sem v študentskem domu na Route de l'Oasis, kjer sem imela lastno sobo s kopalnico. V sobi je bil tudi manjši hladilnik. V vsakem nadstropju smo imeli kuhinjo za skupno uporabo, vendar v kuhinji ni bilo nikakršnih pripomočkov, razen hladilnika (ne štedilnika, posode, mikrovalovke ipd.). Moje domovanje je bilo skromno in čisto. Imeli smo možnost pranja perila v pralnici študentskega doma, kjer so nam za 20 dirhamov stvari oprale čistilke. Te opcije ne priporočam, ker vam stvari po pranju sušijo v sušilnem stroju in ostanejo zelo zmečkane. Iz tega razloga sem sama prala stvari v umivalniku in jih obešala na vrstico (ki sem jo prinesla s sabo) ob oknu, nekateri pa na balkonu. V sobah smo imeli tudi wifi, ki pa na čase ni najbolje deloval, vendar smo ob vsaki težavi lahko obvestili receptorja, ki je zadevo skušal čim prej urediti.

Prehrana

Namesto zagotovljenega obroka smo dobili žepnino ob koncu tretjega tedna izmenjave v višini 700 dirhamov oz. 70 eur. Zajtrk smo večinoma jedli v študentskem domu pred odhodom v bolnišnico ali pa v eni od kavarn po prihodu tam. Cene obrokov so bile v kavarnah zelo nizke. Če boste opravljali prakso v CHU IBN Rochd, priporočam zunanjo kavarno ob mošeji ali kavarno v stavbi travme in centralnega kirurškega bloka, kjer imajo najboljše Msemen. Za manj kot evro se je dalo dobiti okusen in nasiten zajtrk, msemen ali harcho s sirom in metin čaj.

Družabni program

Na oddelku smo preživeli nekaj ur zjutraj, nato pa smo imeli ogromno prostega časa. Družabni program je bil organiziran skoraj vsak dan in je sestavljal krajše ogleda po mestu ali dnevne izlete, včasih dan na plaži. Med vikendi smo imeli organizirane izlete v Fez in Chefchaouen, ki sta bila brezplačna, ter Marrakech in izlet v puščavo, ki ju je bilo potrebno doplačati. Tudi ob dnevih, ki so bili brez organiziranega družabnega programa, smo se s kontaktnimi osebami dogovorili za aktivnosti in druženje.

STROKOVNI DEL:

Opis zdravstva v državi:

Zdravstveni sistem v Maroku je razdeljen na javni zdravstveni sistem in privatni, med katerima je zelo velika razlika. Javni zdravstveni zavodi so brezplačni oz kriti iz osnovnega zdravstvenega zavarovanja, vendar je standard veliko nižji v primerjavi s Slovenijo.

Študij medicine v Maroku traja 7 let, po koncu katerih so splošni zdravniki. Sledita dve leti pripravništva in nato specializacija. Prvih pet let študija (2+3) je primerljivih z našim predkliničnim in kliničnim delom študija.

Bolniki imajo dokaj podobne zdravstvene težave, kot pri nas, s tem da je zaradi večje populacije prisotno tudi več patologije, ki je bolj redka in je pri nas skoraj ne srečamo. Veliko več je tudi travmatskih poškodb. Posebnost je tudi visoka obolevnost za TBC.

Delo v bolnišnici (samo za klinične izmenjave)

Prakso sem opravljala na CHU IBN Rochd na oddelku za nevrokirurgijo. V primerjavi z Slovenijo je opazno, da ima javni zdravstveni sistem veliko manj sredstev. Bolnišnico sestavlja kompleks stavb, kjer so razporejeni različni oddelki. Večina stavb je izjemno starih, tudi večina opreme je opazno dotrajala ali pa novejših pripomočkov sploh nimajo. Tako na primer nikjer nismo videli niti enega računalnika, vsa dokumentacija se piše na roke in shranjuje v velikih mapah, skupaj z rentgenskimi slikami in ostalimi izvidi. Največja populacija bolnikov na nevrokirurškem oddelku so bili poškodovanci (predvsem poškodbe v prometnih nesrečah, padci s konjev ali oslov, pretepi ipd.). Obravnavali smo tudi veliko število kraniofaringeomov.

V bolnišnico smo prihajali zjutraj in sodelovali pri viziti, nasto smo se pogosto odpravili proti glavnemu operacijskemu bloku, kjer smo opazovali operacije, ki so bile načrtovane za ta dan. V zadnjem tednu smo lahko poslušali tudi seminarje domačih študentov in sodelovali pri razpravah ob koncu. Z delom smo ponavadi zaključili okrog enih popoldan.

S pacienti večinoma nismo direktno komunicirali, ker jih je večina razumela le arabsko. Tako smo pri jemanju anamneze in statusu le opazovali, aktivno pa smo sodelovali pri razpravi o nadaljnem zdravljenju. Nihče se ni samoiniciativno ukvarjal z nami, potrebno se je bilo sam angažirati, slediti zdravnikom in jih aktivno izpraševati, kar nas je zanimalo. Vedno pa so bili pripravljeni odgovorjati na naša vprašanja in razlagati, če nam kaj ni bilo razumljivo. Večina zdravnikov je znala nekaj angleščine, vendar bi priporočala da se naučite francosko, saj boste tako veliko veliko več odnesli.

Mentorstvo

Uradno dodeljenega mentorja nismo dobili, tako da smo večino časa preživeli z zdravniki, ki so se bili pripravljene tisti dan ukvarjati z nami.

Pridobljeno znanje in izkušnje

Pridobila sem nekaj novega znanja in predvsem izvedela dosti zanimivosti iz področja nevrokirurgije, ki se na naša na patologijo, ki je bolj specifična za Maroko. To znanje v Sloveniji najverjetneje ne bi pridobila.

ZAKLJUČEK:

Splošna ocena izmenjave

Zelo dobra.

Komu bi izmenjavo v tvojem mestu/državi priporočal?

To izmenjavo bi priporočala vsakemu, ki si želi odličen družabni program in ustvariti trajna prijateljstva s krasnimi ljudmi. Od mest bi priporočala Casablanca, ker je na idealnem mestu za ndaljna potovanja, ima zmerno klimo in skupina prihajajočih študentov ni prevelika. Priporočam, da greste na izmenjavo med poletnimi meseci, ravno zaradi družabnega programa.

Potrebnik

Ko ste že v Maroku, ne pozabite ves čas imeti s sabo rolico wc papirja, ker je na večini mest nimajo. Tudi kakšen grelec za vodo ne škodi, če boste pristali v istem študentskem domu, saj v kuhinji nimajo nobenih pripomočkov, kavica zjutraj bo pa zlata vredna.

Pred odhodom si naredite še nekaj kopij dokumentov, saj boste potrebovali vsaj tri za razne mesečne karte, prijave v domove, izlete ipd.

Približna razdelitev stroškov

Letalske karte v obe smeri so bile približno 300 eur. Za hrano pa nekje med 20-70 eur na teden, odvisno od tega koliko boste jedli zunaj in koliko hrane si boste kupovali v trgovini. Mesečna karta za tramvaj stane približno 25eur, za najem surfa na plažah Casablance boste odšteli 10eur. Vse ostalo je odvisno koliko boste potovali po izmenjavi.